[illegible]

PANEGYRICVS

AD ILLVSTRISS^{m} ET R^{V}DISS^{m} DOMINVM,

D. BERNARDVM MACIEIOWSKI,

S.R.E. CARDINALEM, EPISCOPVM CRA-
couienſem, Ducem Seuerien: &c.
Mœcenatem ampliſsimum.

ANDREÆ SCHONEI,
S. Theologiæ In Academia Cracouienſi
Profeſſoris.

CRACOVIÆ
In Officina Lazari. Anno Domini,
1604.

PVrpureum tribuit tibi Summus Præſul honorem,
Fecit & excelſis Regibus eſſe parem.
Non tamen hic ſublimis apex, mage te ornat, vt ipſum
Tu contra illuſtras dotibus eximiis.
Exuperat titulos, pietas, prudentia, virtus,
Digna nec in terris præmia repperient.

A. S.

PANEGYRICVS

ANDREAE SCHONEI.

ILLVSTRISS° AC R̷DISS° D. BERnardo MAcieiowski, S.R.E. CARDINALI, EPI: CRAC: D·D.

IN ſumma omnium lætitia, interq́; tot gratulantium fauſtas atq; iucũdas voces, & ego, Cardinalis Ampliſsime, ex mediis Academiæ ſpatiis accurro; vt ampliſsimum hunc, & primo proximum honorem, coràm voce, vultu, oculis tibi gratuler, glorioſæq́; purpuræ tuæ, vel imam laciniam attingere & deoſculari mihi liceat. Si enim & ij, qui in extremis Italiæ atq; Hiſpaniæ oris vitam agunt, & ad quos ſola nominis tui fama peruenit, optatiſsimo hoc nuncio accepto, effuſis certatim ſtudiis, dignitati tuæ applauſerunt, grauiſſimumq́; Pontificis maximi iudicium, maxima animorũ conſenſione atq; alacritate cõprobarunt: quæ mea mens, qui ſenſus, qui iucundus animi motus eſſe debuit, cui præſtantiſsimas tuas virtutes propiùs intueri, exploratiùs cognoſcere, & impenſiùs venerari cõceſſum fuit. Et cùm beneficiorũ, quæ merentibus tribuuntur, gaudium, non magis ad ipſos,

quàm ad omnes bonos, verosq; rerum æstimatores perueniat, tum in eos potissimum redundet, qui humanitatis & beneuolentiæ officiis sunt obligati; quî ego aut gestientis animi lætitiam cohibere potui, aut exultantem pectoris affectum palàm ostendere non debui. Nam tu, vt vidisti me, amasti, ac continenter tot annos eximia humanitate complexum, nuper etiam Gymnicorum ludorum præfectũ, quem nostri Vicecancellarium dicunt, tuo loco & nomine, in Lycæo Cracouiensi me constituendum duxisti. Quod arduum atq; grauissimum munus, & si aliis mei ordinis hominibus, qui ingenio, autho ritate, naturæ fortunæq; bonis me antecellunt; rectiùs fortè committi potuisset, mihi nihilominus abstinenti, & omnis ambitionis incurioso delatum esse, non potuit non accidere gratissimum, eaq; re singularis tuus in me amor, omni ex parte luculentissimè sese ostendit. Sed facessant priuata voluntatum studia, valeant mutua inter patronum & clientem officia, nec domestica voluptas aliquid de cõmunis lætitiæ suauitate decerpat, proinde mei quasi oblitus, in pulcherrimarum rerum, quæ te summis quibusq; honoribus iam olim dignissimũ reddiderunt, parca & verecunda commemoratione, omnẽ orationem consumam. Iuuat ergò per laudum tuarum spatia atq; vestigia, tanquam per viridicata prata fron-

ta, frondoſa nemora, vernanteſq; hortos, læto paſſu incedere;ac ſumma omnis gloriæ atq; dignitatis capita perſtringendo, ad decus, ad honeſtatem, tuarumq́; virtutum imitationem animos accendere & excitare. Sed quemadmodum, qui pura nocte cælum magnitudine immenſum, ordinata varietate conſtantiſsimum, ornatu atq; ſiderum luminibus pulcherrimum contemplantur, dum hanc ſtellam nitentem admirantur, aliam mox nitidiorem ſuſpiciunt; & in hanc dum aciem oculorum defigunt, aliæ atq; aliꝙ lucidiores hinc inde, oculis eorũ oboriuntur: ita dum pulcherrima tua animi, naturæ, aliaq́; decora atq; ornamenta intueor, ſuſpenſo animo,ancipitiq́; iudicio,hæc illis,illa his excellere videntur, vniuſq́; claritas alterius ſplendore obruitur & obfuſcatur. Illuſtris eſt generis tui amplitudo atque dignitas: at longè illuſtrior exacta prudentia, maturo iudicio, maximoq́; rerum vſu atq; tractatione comitata. ſed cum his certant viciſsim,ſingularis animi moderatio, naturæ facilitas, munificentia, quæ omnia a Religione, pietate, vitæ integritate, morumq́; grauitate vincuntur, exornantur, perficiuntur. Rarus eſt, qui omnium virtutum choro comitatus eſt, cuius egregiæ animi dotes non aliquo vitiorum confinio læderentur. Eniteſcit aliquis in bello, ſed in pace obſoleſcit, alium toga, ſed non &

 arma

arma cohoneſtarunt; multos claros foris, domeſtica deturpauit infamia. Ita vbiq; mala ſunt vicina bonis, in iisq́; etiam, qui in optimis numerantur, multa artificio declinanda ſunt, quæ offendant. Tu verò, macte ea laude, omnes dignitatis atq; gloriæ partes atq; numeros complexus es; ita omnibus, animi, naturæ, fortunæq́; bonis abundè ornatus es; vt ad eorum cumulũ vix aliqua poſsit fieri acceſsio: & quid iure merito reprehendi poſsit, ne inuidus quidem atq; curioſus centum oculis Argi peruideret. Nihilq́; tibi ad laudem amplius, ad nominis immortalitatem illuſtrius, quàm te penitùs perſpici, tuaq́; quæ limine tenes, intraq́; intimos recludis receſſu, in publicum proferri, ab omnibuſq́; cognoſci.

Atq; non multùm in vetuſtiſsimæ tuæ gentis nobilitate commemoranda mea exultabit oratio, non aſſentatoriè Vitelliorum & Macieiouiorum egregia facta conſectabor; cùm & hæc fideliſsimis annalium monumentis ſint prodita, & tu propriæ quàm alienæ famæ incumbere ſemper maluiſti. Namq́; alii ex maioribus tuis, laudis patriæq́; amore incenſi, vitæ luciſq́; prodigi, fortia bella geſſerunt, ordines duxêre, ſignis conflixêre, pugnas reſtituere, hoſtium impetus retuderunt, copias profligarunt, acies perruperunt, à Ciuiumq́; iugulis acinaces, mucrones, à pectoribus tela atq; ſagittas, à capitibus

ſeruitutem atq; ignominiam depulerunt: alii togæ artibus clari, authoritate & prudentia Reipublicæ dignitatem auxerunt, conſtantia & pietate Religionem Eccleſiæq; libertatem defēderunt. Quis Roberto vitæ innocentia, morum grauitate, dicendi facultate præſtantior fuit? qui tempore Mieciſlai, primi apud Polonos Chriſtianorum ſacris initiati Principis, Archiepiſcopum Gneſnenſem egit, herbeſcentemq; Fidei ſegetem, ac prima Religionis incunabula, mira ſedulitate fouit, nutriuit, propagauit. Non commemoro alios duos è veſtra oriundos ſtirpe, Archiepiſcopos, quorum in principem illam Eccleſiam, liberalitatis atq; pietatis monumēta extant plurima. Mitto Andream Epiſcopum Plocenſem, Staniſlaum Poſnanienſem Antiſtitem; quorum ille omni genere doctrinæ liberalis excultus, inq; Eccleſiæ iniuriis vindicādis inuicto animo fuit; hic in prouidēdo ſagax, in tractandis negociis induſtrius, omnium Vladiſlai Iagellonis conſiliorum particeps atq; moderator, ſupremus Cancellarius audiit. Quis Samuelem Macieiouium, Epiſcopum Cracouienſem, ingenio, authoritate, Regum gratia, ſtudiis hominum, effuſaq; liberalitate ſuperauit? quis Nicolao Palatino Lublinenſi, Staniſlao Caſtellano Sandomirienſi, pietate in Deum, charitate in patriam, ergaq; omnes propenſa voluntate,

par

par & æqualis fuit. Hac inclyta ſtirpe prognatus, tot auos, atauoſq; illuſtres longa ſerie numerans, nunquã ſublimes titulos, fumoſasq; imagines, inuidioſasq; opes iactantiùs oſtẽtaſti: nõ in iis omne decus præſidiumq; collocaſti; ſed iis quaſi quibuſdam calcaribus ad domeſticarum virtutum imitationẽ te excitando, quod alii ex alienis ſibi arrogãt meritis, id tu ex propriis factis tibi concedi voluiſti, nihilq; pulcrum & iucundum arbitratus es, in quo comparando, non diu multumq; ſudaſſes. Nobilitas germana ſtirpe virtutis nititur: ac tam diu manet ac floret, donec in ea ſuccus honeſtatis viguerit; quo areſcente, & ipſa marceſcit. Vt enim ager, quò feracior atq; pinguior eſt, eò horridior, atq; deterior efficitur, ſi cultura non adhibeatur; ita quò nobilior parentum ſanguis, & quò magis generoſa ingenia, ſi non diſciplina infrænentur, & optimarum artium ſtudiis excolantur, procliuiùs & maiori impetu in omne genus ſcelerum & flagitiorum ruunt atq; prolabuntur. Quamobrem, vt primùm lubricam & incertã adoleſcentiæ viam ingreſſus es, durum pariter, ac rigidum virtutis iter triuiſti, in patientia animi & corporis te exercuiſti, eaq; literarum præſidia tibi comparaſti, quibus & conſilio te regere, & ſtatum mentis tueri, omnemq; cupiditatis immoderationem coercere poſſes. Et cùm acri & acuto ingenio

eſſes

esses præditus, quod se sine doctrina etiam tueri posset; eam tamen in cognitione veritatis, disciplinarumq; perceptione diligentiam adhibuisti, quæ etiam tardissimam naturã excitare posset; ita omnia celeriter arripuisti, mente comprehendisti, memoria sepsisti, ac si cuncta reminiscentia quadam recognosceres, nihilq; haberes discendum tempore docendi. Et quia hominem non modò ad intelligendum, sed & ad agendum natum scires, tibiq; aliquando in maiorum tuorum vestigiis standum, in(q); Reipublicæ luce versandum præsentires; ita orbem omnium artium fœliciter confecisti; vt ex singulis tantum sumeres, quantum ad egregiæ virtutis vsum, publicamq; vtilitatẽ satis superq; esset. Quid enim est aliud scientiã sciẽdi tãtùm quærere, quàm nummis ad numerandum duntaxat abundare? & quid aliud est, omnes disciplinarum minutias atq; subtilitates curiosè consectari, quàm cancris vesci, in quorum crustis vellicandis, paruo operæpretio, plurimùm occupari solemus? Tu scientiarum modum vtilitate terminasti, easq; tùm ad aciem mentis illustrandam, tùm ad vitæ consuetudinem accommodasti & retulisti; vt non modò de rebus rectè & prudenter iudicares, sed & quæ benè statuisses, feliciter exequerere. Et quia sapientiæ atq; virtutis dissidium & diuortium nullo modo ferendum est,

nullaq; funestior rebus communibus pestis adferri potest, quàm scelere & malitia armata literatura; tu, à teneris, vt aiunt, vnguiculis, vtrumq; pulcherrimo societatis vinculo coniunxisti, atq; in vtroq; excellere, gloriosum duxisti. Nihil leue & ludicrum ob grauitatem, nihil molle & flagitiosum ob industriam, nihil tumidum & inflatum ob modestiam ex petiisti: nihil timidè & diffidenter, nihil præposterè & negligenter, nihil temerè & impotenter egisti; sed in omnibus dictis & factis, modum & ordinem, decorum atq; constantiam tenuisti. Omnia blandimenta & lenocinia naturæ auersatus es, omnem luxuriam & intemperantiam fugisti, omnem impuritatem atq; turpitudinem exhorruisti; teq; à sensuum consuetudine auocans, & à corpore ad animum reuocans, summam voluptatem in immanium voluptatum fuga, atq; modestiæ & pudoris concinnitate constituisti. Quid loquar de pietate, quæ vt est omnium virtutum fons & origo, canon & regula, à qua illa vitam & spiritum accipiunt, ita eam assidua cura, diligentia, studio coluisti, in ea te exercuisti, vt ab eius præscripto ne latum quidem vnguem discederes. Summa religione cæleste numen venerabare, ardentissima fide eius præsidium implorabas, tota mente mentem & voluntatem eius consulebas, incredibiliq; voluptate, in suauissimo illius collo-

colloquio atq; familiaritate conquiescebas. Nemo sapiens, qui Deum non colit: sapientia vera, tum in Dei pura & liquida cognitione, tum in sanctissimo eius cultu continetur. Vt enim Deus est architectus & molitor omnium rerum; ita lumen, ratio, veritas, qua omnia cognoscuntur. ille est, qui densas errorum tenebtas dissipat, cælestibus instruit disciplinis, mentemq́; veræ sapientiæ radiis illustrat. Quæ pietas tecum ab adolescentia creuit, adoleuit, maturuit, teq́; vbiq; comitata est, tuarumq́; omniũ actionũ dux, magistra, & moderatrix fuit, siue in aula Regum ageres, siue castra militiamq́; sequerêre, siue aliud negocium publicum, priuatum ageres. Qua virtute tanquam firmissimo Clypeo munitus, nunquam ad hostis vultum expalluisti, nunquam trepidasti, animo concidisti nunquam, pedem retulisti nunquam, sed victricia Poloniæ signa inconcussa manu tenuisti, & in hostem fortiter intulisti. Et quoniam vera pietas nunquã cessat, nunquam ociatur, sed nunc contemplationis quasi quibusdam alis in altum subuecta, Deum quoad fas est, intuetur, adorat, prædicat: nunc charitatis officia exercet, solatur afflictos, fert opem miseris, docet ignaros, dirigit errãtes, corrigit delinquentes: nunc contra hostes Ecclesiæ certamen init, dimicationem suscipit, ac doctrinam cælitùs traditam animosè tuetur atq;

propagat: omnia hæc munera tu diligentiſsimè executus es: neq; ſolùm mentis agitatione, oriſq; præconio, ſed & eximiis factis & rebus, animi tui erga Deum, ſanctiſsimamq; religionem, ſtudium, & deuotionem declaraſti. Nam patrimonium à maioribus tibi relictum, opima prædia & oppida, optimo conſilio, diuina vi excitatus, patribus Societatis Ieſu, perpetuò iure addixiſti, inſcripſiſti, donaſti; vt in illo Ruſsiæ & Lithuaniæ confinio, contra Hæreticorum & Schiſmaticorum caſtra atq; acies, quaſi quædam cohortes prætorianæ excubarēt. Quorum conatus, mirè fœcunda gratia Deus adiuuat, auget, fortunat, eorumq; opera multos à vitiis ad honeſtatem, à tenebris ad lucem, ab errore in viā reductos videmus & gaudemus. Quicquid ergò illi de Eccleſia Dei, de genere mortalium, bene merentur; id tibi magna ex parte acceptum ferunt, teq; in partem ac communionem meritorum libentiſsimè accipiunt. Macti viri Apoſtolici, cœptum opus gnauiter vrgete, nec inuidiæ, nec calumniis, neq; laboribus atq; periculis cedite; ſed contra audentiores itote: ille, qui vos ſub tropheis filii ſui vnigeniti cōgregauit, vobis ſemper aderit, cæleſti virtute corroborabit, ac in ſumma rerum confuſione atq; perturbatione tuebitur. Rarum eſt ſua dimittere, cùm multi vt aliena conſequantur, quid non faciāt? durum eſt

rum eſt auitis ſeſe poſſeſsionibus exuere, cùm perſonæ dignitas etiam plura requirat; ſed longè grauius eſt & admirabilius, ſe relinquere, ac quodammodo ſeipſum ſeipſo exuere. Nam ætate integra, quæ valida viribus, exercita laboribus, matura rebus gerẽdis, nullum non negocium conficere, nullum non munus ſuſtinere poſſet, cùm gratia Regum floreres, cùm Regni Præfecturas teneres, cùm tot emerita tàm militiæ, quàm palatii ſtipendia haberes, diuina virtute confirmatus, pro fluxis & caducis, æterna atq; cæleſtia expetiiſti, ac lubens volenſq; ad vexillum Chriſti euolaſti. Et vt maiora haberes piè & ſanctè viuendi incitamenta, Romam, quæ te & viuis & mutis exemplis ad ſanctimoniam accendere poſſet, longinquo & aſpero itinere profectus es. Quò cum veniſſes, non Romam illam veterem, omnium ſuperſtitionum ſentinam, atq; impiorum numinum Regiam, in ſuo cadauere atq; ſepulchro iacentem quæſiuiſti: non cælo certantia opera, amphiteatra, thermas, palatia, pyramidas, arcus triumphales, coloſſos, ſtatuas, aërio pendentes fornice riuos, aliaſq; inſanas ſubſtructiones admiratus; ſed in nouam Romam, arcem Religionis noſtræ, ſacrarium omnis ſanctitatis, totq; Martyrum ſanguine ac glorioſis trophæis illuſtratam oculos, omnemq; animum cõuertiſti. Sæpè ſeptem illas religioſiſsimas baſi-

basilias, sine vehiculo, summis caloribus frequentasti: sæpè ad limina Apostolorum procubuisti, postes deosculatus: sæpè præsepi domini affusus, bis genitum Regem adorasti: toties Lauacrum Constantini adijsti, ac sacrosanctam illam, dæmonumq́; expultricem, imaginem Redemtoris nostri veneratus es: toties profundas illas, ac religionis pio horrore plenas criptas atq; catacumbas, tot Pontificum atq; Martyrum quondam latibula, ac veneranda sepulcra, subijsti, atq; lachrymarum largo imbre perfudisti: præterea tota vrbe monumēta atq; relliquias sanctorum perquirendo, sacris cineribus, fauillis, ossibus, osculum figebas, oculisq́; oriq́; admouebas: tu deniq; modestiam & grauitatem Romanam, seueram Cænobiorū disciplinam, amplissimas Xenodochiorum opes, atq; incredibilia omnis charitatis officia admirabare. Tandem satis probatus, atq; spectatus, per omnes Ecclesiastici ministerij gradus, ritè & sanctè progressus, venerabili sacerdotio ibidem initiatus atq; inauguratus es. Mirabile & iucundum erat videre, Macieiouium, qui in cohorte Regis primicerius fuerat, abiecto militari baltheo, militiæ Christi nomina dedisse, in ordine sacerdotum ministrare, vnum ex Canonicis Cracouiensibus esse, religiosè rem diuinam facere, precationum pensum Deo fideliter reddere, cum Socolo-

uio,

uio, Rescio, Scarga, Dobrociescio, & aliis piis viris asiduè conuersari, in æde Mariæ Magdalenæ sacris exhortationibus & declamationibus interesse, obire monasteria, lustrare hospitalia, deniq; vultu, gestu, incessu, sanctimoniam præseferre. Sed non diu hic gradus & locus tantum ingenium continere valuit, nequiuit his angustiis tam excelsa cöarctari virtus: maiorem campum, in quò excurreret, amplius theatrum, in quo spectaretur, requirebat. Itaq; simulatq; post procellas atq; tempestates Interregni periculosissimi, Sigismundus Rex, superatis Oceani fluctibus in Poloniam appulit, atq; ab amplissimo viro Stanislao Karncouio Archiepiscopo Gnesnensi sacro oleo delibutus, Regioq́; diademate insignitus, habenas Sarmatiæ moderari cœpit, incredibili tuarũ virtutum amore & admiratione captus, te primo quoq; tempore, in principe aliquo dignitatis gradu collocare statuit. Et cùm interea Episcopus Luceoriẽsis è viuis excesserat, te ei successorem subitò & magna animi lætitia designauit: eáq; Serenissimi Regis voluntatem Sixtus V. altissimæ mentis Pontifex, ratam habuit, ac libentissimè comprobauit. Et quoniam hic apud nos, laudatissimo & sanctissimo maiorum instituto, Episcopi, non modò Religionis, sacrorum atq; ceræmoniarum præsides sunt; sed & publici consilij moderatores, primumq́;

mumq́; in Senatu locum teneant; tu ſubitò omnes veri & perfecti Epiſcopi, atq; Senatoris partes, cura & cogitatione complexus, vna manu Eccleſiam, altera Rempublicam tractare cæpiſti; ac ſedulò prouidere, ne quid Religio & communis vtilitas detrimenti patiatur; ſed omnia ſalua, tuta, atq; ſartatecta conſeruētur. Cumq́; præclaris tuis actionibus eam de te animis omnium opinionem inſeruiſſes, nihil eſſe tam arduum & difficile, quod tibi non ſit leue & expeditum, nullamq́; rem tam grauem atq; dubiam, quam non ingenio ſuſtinere conſilio tueri, virtute conficere poſſes; ſubinde alia ſuper alia negocia tibi commiſſa, ac Regis & Reipublicæ nomine ſumtuoſas atq; laborioſas legationes ſuſcipere coactus es. Ac primùm ad altiſsimi ſanguinis Principem conſolandi gratia miſſus es, cuius & ſi æquum & infractum in omni euentu & fortuna animũ, nulla vis aut calamitas labefactare ac percellere poſſet; tua tamen oratione mirificè recreatus, omnia moderatiùs ferre cœpit. Deinde more maiorum, atq; adeò omnium gentium, quæ Religione Chriſtiana cenſentur, aliquis è proceribus Regni, conſilio prouidens, virtute integer, authoritate venerabilis, religione ſanctus, ad Sedem Apoſtolicam, cæli vicariam, mittendus fuerat, qui nomine noui Regis, qui cum lacte materno, in gremio matris Iagelloniæ Religionem

nem Catholicam hauserat, eamq́; inter medias procellas hæresum, illibatam atq; integram, semper custodisset, obedientiam præstaret atq; profiteretur; tu tanquam solus fores, ad eam rem cum dignitate conficiendã maximè aptus & idoneus, omnibus visus es. Quam grauissimam legationem ita gessisti, vt festinam celeritatem in itinere conficiendo adhibueris, splendido comitatu, ingentiq́; hominum exterorum tibi obuiam effusa multitudine vrbem ingressus sis, summi & clarissimi quiq; viri te assiduè conuenerint, domum deduxerint, reduxerint, summa fide & prudentia mandata Regis exposueris; incredibili dicendi copia atq; grauitate augustissimum illum Senatum tenueris, deniq́; spectata probitate & integritate, Sixti quinti: at quis, & quantus Pontifex? & in te propensum animum conuerteris, & egregiam animi voluntatem erga Regem vniuersamq́; Poloniam excitaris, atq; inflammaris. Sed breui pòst tempore, Sixto quinto vita functo, iterũ gratulationis atq; obedientiæ legatione ad Gregorium decimum quartum, functus es, eandemq́; prudentiæ, industriæ atq; integritatis laudem retulisti, ingensq́; tui desiderium discedẽs reliquisti: & si, quæ tua est animi moderatio, in priuatam laudem atq; gloriã deriuatũ velles nihil; sed omnia ad honorem & splendorem charissimæ patriæ tuæ referres atq;

conuerteres. Te reducem Reſpublica complexa, pro re bene geſta immortales gratias egit, certiſq; præiudiciis ac præſagiis tibi ſumma quæq; augurata, atq; ſpopondit. Tu verò vix puluerem ex itinere collectum excuſſeras, ac ſpiritum recollegeras, ſubitò magna feſtinatione atq; celeritate, ad tuam Epiſcopam Luceorienſem contendiſti: atq; in cuſtodia & ſtatione conſtitutus, boni paſtoris perfectam formam atq; imaginem vita & moribus, ſtudijs & officijs expreſsiſti, repræſentaſti. Tu oues cæleſti precio redemptas cõtra ſilueſtres feras, quæ ad caulas gregis ſacri aſsiduè fremunt, aditumq; rimantur vndiq;, ſana doctrina obarmaſti: tu eas in pratis ſaluberrimis, & omnium virtutum floribus vernantibus pauiſti, ac ne mala vicini pecoris contagia lædant, prouidiſti: tu palantes requirebas, dilapſas colligebas, lapſas erigebas, ægras fouebas, debiles fulciebas, torpentes excitabas, exanimatas recreabas. Tu ſumma grauitate atq; lætitia Epiſcopos toties inaugurabas, Presbyteros conſecrabas, nouos Tyrones baltheo militiæ ſacræ aſtringebas, & in vineam Domini vndiq; nouos operarios cõgregabas. Tu templa collapſa in integrum reſtituiſti, neglecta & ſqualore obſita in nitorem dediſti: nuda & egena & omnis generis ſupellectili, & nouis cenſibus & penſionibus, ornaſti, auxiſti, locupletaſti. Quid autem ad

tem ad posteritatis memoriam prædicabilius, & ad gratiam Dei consequendam efficacius; quòd, cùm tua Diœcesis plena esset schismaticis, qui se à corpore Ecclesiæ Romanæ absciderunt, ac nescio quos nouos Petros in Græcia & Tracia nequicquã quærunt, ex vrbe Roma, viros eruditos, & linguæ Græcæ peritissimos accuieris, qui cum pertinaci illa gente ex æquo pedem conferant, paribus armis congrediantur, ad dulcissimumq; matris sinum atq; gremium reducant. Quòd quàm feliciter cesserit, vel illud argumento esse potest, quòd Antistites sacrorum Russiæ, breui pòst tempore, diuinæ lucis radiis illustrati, pertæsi suæ rebellionis, Romam profecti sint, atq; abiurata omni contumacia, Romani Pontificis pedibus osculum fixerint; seq; eius potestati, authoritati permiserint, semperq; illius dicto audientes, fore venerabundi publicè & palam professi sint. Quos tu non modô, consilio, opera, sed & non exigua pecunia, equis, aliisq; rebus necessariis, iuuisti, subleuasti; vt eò alacriùs & fidentiùs iter institutum ingrederentur. Sed cùm tu Luceoriam tuã, atq; adeò vniuersam Volhiniam Religionis potestate tenes: eodẽ interim tẽpore, Georgius Radiuilus, T. S. Sixti Cardinalis, Ecclesiam Cracouiensem summo cum imperio, maximaq; cura & solicitudine gubernabat: qui dùm pro munere & honore

ſuæ amplisſimæ dignitatis,& vt anni Iubilæi vberrimos ſacrarũ Expiationũ fructus cõſequeretur, Romam iniquo anni tẽpore proficiſcitur, eoq́; affecta perueniſſet valetudine, dura vi morbi depaſcẽte artus,intimisq́; medullis vitalẽ calorẽ hauriente, ibidem è viuis excedit, & quaſi fatali falce, tergemina illa, Cardinalis, Epiſcopi, atq; Principis imperii dignitas atq; corona præciditur. Erant tum multi, (vt eſt Polonia fœcunda bonorum & magnorum virorum) ſapientia prouidentes, authoritate graues, & pietate præſtantes,maximoq; rerum vſu pollentes viri; qui hanc dignitatem tacitis animis, ardentisſimisq́; votis optabant, & ſitienter cupiebãt; ſed rogare, ambire, prenſare, nec eorum ferebat modeſtia, neq; Regis permittebat authoritas: tu tamẽ optimi & prudentisſimi Regis, qui non magis exercendæ, quàm remunerandæ virtutis ſtudio tenetur, maturo & grauisſimo iudicio, tot grauisſimis viris antelatus es, ac Clementis octaui Summi Pontificis authoritate, ab Eccleſia Luceorienſi ad Cracouienſem tranſlatus es. Magnum excellentis virtutis argumentum eſt, & probatæ conſcientiæ fructus, cùm faſces pro faſcibus committuntur, & qui magna conſecutus eſt, maiora tamen mereri iudicatur, idq́; à maximis. At, qui dolor, qui gemitus fuit Luceorienſiũ, cùm ab iis diſcederes? nemo fuit,

qui à

qui à lachrymis temperaret, qui ſingultus contineret, eiulatu lamentis atq; ploratu cõplebant omnia: Clerus patrem, nobilitas patronum, plebs altorem amiſiſſe ſibi viſa eſt. Tibi verò viciſsim etiam inuito per ora genaſq; lachrymæ erumpebãt; nec animi dolorem celare, miſtaq; ſingultibus ſuſpiria diſſimulare poteras;& ſi integrum fuiſſet, apud eos fortè reſtitiſſes: toto itinere de iis loquebare, eorum memoria non modò animo, ſed & oculis obuerſabatur; nec ingens deſiderium priùs aliquo modo leniri potuit, donec Cracouiẽſiũ effuſa in te certatim ſtudia cerneres. Summa enim animorum alacritate, ſplẽdiſsimoq; comitatu & apparatu vrbem inuectus es. Omnia tubis, tibiis, lituis, buccinis perſtrepebant: Cytharis fidibus, ſambucis, campanis perſonabãt: fragore & mugitu bambardarum & tormentorum contremiſcebant omnia. Atria ædium, ſuauiſsimis odoribus fragrabant: limina arborum comis, foliiſq; virẽtibus frõdeſcebant: feneſtræ pergulæ, mœniana, tapetibus Attalicis, & periſtromatibus beluatis collucebant: tecta hominum multitudine referta, mole ſua laborabant: omnes plateæ, vici, vrbiſq; regiones oppletæ, cõcurſabatur vndiq; alacris hinc inde populus, par vbiq; gaudium. Flos procerum, ſplendor equeſtris ordinis, longè extra vrbem tibi obuiam prodiit: ſacerdotum examina,

ſacro, plenoq́; pietatis ornatu venerabilia, longo ordine te præcedebant: Doctores atq; Magiſtri, omnes togis atq; Epomidibus, tanquam veteres Quirites, ornati, cum innumerabili iuuentute ſua te honorifica pompa in vrbem deduxerunt; deniq; omnis generis, ætatis, conditionis ac fortunæ homines te fauſtis acclamationibus proſequebantur. Te paruuli noſcere, te iuuenes oſtentare, te ſenes admirari, & libera inter ſe voce loqui: Hiccinè Bernardus Macieiouius, quæ oris dignitas, quæ corporis forma Priami imperio digna, quàm decora proceritas, quàm indeflexa ætatis maturitas, vt ex oculis, vultu diuinus quidam vigor emicat, vt in geſtu motu, decor atq; gratia, Summa ergò hominum lætitia, in ſolio D. Staniſlai glorioſi Martyris collocatus, num in actu, vt antiquo verbo vtar, ſtriaſti: num dignitate ad ocium, animiq́; remiſsionem, num opibus ad perfruendas voluptates abuſus es? Nequaquam, ſed totus in laboribus, teipſo maior effectus, ac tecum certans, illuſtriora prudentiæ, pietatis, curæq; paſtoralis documenta, atq; exempla edidiſti, & ea quæ ab ampliſsimo Radiuilo Cardinale egregiè cæpta fuerant, ſupremam illis manum impoſuiſti. Nā primo quoq; tempore, Eccleſiaſticos omnes ordines, ex ampliſsima tua Diœceſi, Cracouiā euocaſti; ac cum iis de rebus ad Religionem, & populi Chri-
ſtiani

ſtiani vtilitatē pertinētib9,vtiliter cōſultaſti. Deĩde magno ſumtu tuo ſeminarium, ad eos qui ſacris ordinibus initiandi ſunt, præparãdos, ac ſacrorum rituum, aliisq; piis doctrinis præcolendos excitaſti. Prytaneum quoq; ſacerdotibus, qui aut ætate laboribusq; confecti, aut vi morbi preſsi iacent, deſignaſti; vt & ipſi in ocio cum dignitate & rerum neceſſariarum copia reliquum vitæ tranſigant; & alios ſpes futuræ quietis, vitæq; honeſtæ, ſubeundis laboribus faciat promptiores. Moxq; Diœceſin circumiuiſti, luſtraſti, in vitam & mores cleri inquiſiuiſti, libertatē Eccleſiaſticam defendiſti, ac beneficiorũ iura,reditus, muniaq; diligenter perſpexiſti. Et cùm de omnium Eccleſiarum commodis & ornamētis cogitares; tum præcipuè principem tuam baſilicam,in qua tot Diuorũ precioſi theſauri,totq; ſuperba Regum Mauſolæa, vt ſacrorum ritus maiori honore peragerentur, ingenti vi pecuniæ donaſti, cenſibus ac redditibus annuis auxiſti, grandibus cãdelabris ex argēto conflatis, ingēti calice ex ſolido auro elaborato,ſtatua Diui Tutelaris Vēceſlai ex argento fuſa, eiusq; ſacroſanctis relliquiis, ex vicina Boemia & Sileſia magno ſtudio cōquiſitis, tecto inſuper æreo,aliisq; illuſtribus & ad ſplendorē domus Domini memorabilibus rebus illuſtraſti atq; exornaſti. Quod verò genus officii,erga Religioſas fami

lias,

lias, Deo dicatas virgines prætermisisti? quod genus beneuolētiæ ministris Ecclesiæ nō exhibuisti? Cui egeno opem non tulisti? quē afflictū nō solatus es? cui pupillo, aduenæ, militi tua arca, tua domus clausa fuit? omniū dolori & calamitati illachrymabas: ab omnibus periculū, ignominiā propulsabas: vbiq; locorum odia, dissidia, simultates restinguebas, ac morte tua libēter aliis vitam repræsentasses. Quod cùm religiosissimo tempore, Iubilæi innumerabili hominū multitudine frequētati, tum sæuissima illa pestilentia, quæ vniuersam Cracouiam vasta strage depopulabatur, egregiis argumentis enituit. Nam sacerdotes, peregrinos, vndiq; ex vltimis etiam Lithuaniæ & Podoliæ finibus ad piacularem celebritatem concurrentes, totos tres menses largè & liberaliter, aluisti, sustentasti, & cùm ex loco pestilenti præsentemq; omnibus mortem intentante, ægrè ac vix precibus victus discessisses, quos præsens charitatis officiis solari non poteras, absens incredibili liberalitate, atq; beneficentia subleuabas, multosq; non modò a dira lue, sed & ab intolerabili fame seruasti. Quid loquar de tuo erga artes eruditas, earumq; Doctores & alumnos, singulari amore, atq; beneuolentia? Testes sunt viri scientissimi, & nulla in re rudes, quibus latus tuum circumsepsisti, cum quibus curas & negocia tua partiris. Testes tot ingenui

genui adoleſcentes, quos liberali impenſa, tum hîc apud nos, tum apud exteros, optimis diſciplinis imbuendos curas: teſtes alii, quos præmiis allicis, honoribus inuitas, fortunis locupletas. Tua authoritate & opera effectum eſt, vt Sereniſsimus Princeps Vladiſlaus, germen Iagellonium, germen Auſtriacum, imago paterni animi, quiq; maturitate iudicii atq; virtutis ætatis curſum longè ſuperat, inq; amplißimarum opum, ac tot Regnorum ſpem atq; ſucceſsionem feliciter creſcit, Lycei noſtri, ab abauo & cognomine ſuo inſtituti, anguſtias ſubierit, humiles exedras inuiſerit, ac literatas laureas, quas ſeptē Philoſophis tua vice diſtribuebam, conſpectu ſuo auguſtiſsimo quaſi ſplendidiſsimo quodam ſole colorârit & illuſtrârit. Eaq; ſolennitate peracta, cum Sereniſsimo Principe, non modò proceres Regni, floremq; comitatus Regii, ſed & primores Academiæ, ſplendido & dignitatis pleniſsimo cōuiuio accepiſti. Tu nuper (ordinem temporum variabo) re diuina ad vrnam & aram Beati Cantii peracta, quò maior eſſes, eò minor eſſe cupiēs, inopinatò in Collegium noſtrum diuertiſti, neq; menſæ noſtræ tenuitatem faſtidiens, frugale ac quotidianum nobiſcum, tanquam vnus ex nobis, prandium ſumere voluiſti, ac deinceps in Bibliotheca noſtra euoluenda magnā eius diei partem, iucundè transegiſti, in qua & tuum

ex ære chorinthio Aristotelem, characteres Iaponicos, cum eiusdem vltimæ gentis Philosophia, & alia tuæ in nos liberalitatis monumenta, modestè ac verecundè recognouisti. Incredibilem eo die animi moderationẽ ostendisti, fascesq; & infulas literulis nostris submisisti; cuius insignis facti gloriam nulla obruet vetustas, nulla memori æuo eximet obliuio. Atq; hæ aliæq; maximæ virtutes, cùm tibi apud omnes ingentem gloriam peperissent, magnamq; tui admirationem commouissent, tùm supremi religionis nostræ Moderatoris propẽsum animum ad tuam dignitatem amplificandam mirificè incitârant, atq; inflammârant. Iamq; olim te in arce honoris collocasset, nisi summa cunctatione in eiusmodi rebus, perpetuò vti, animum induxisset suum, cùm & Nepotes suos omnibus animi & naturæ opibus florentissimos, accepto pontificatu, toto ferè biennio pẽdere animis, dubiaq; spe trahi passus sit, neq; priùs eos in purpuratorum Patrum numerum retulit, donec in amplissimo orbis theatro, in tanta rerum negociorũq; varietate & multitudine, ingenium, prudentiam, aliarumq; virtutum exempla ostenderent, atq; proferrent; ne tam cognationi quàm meritis summum honorem detulisse videretur. Cuius sanctissimi Pontificis acre in æstimandis cuiusq; meritis iudicium, feruens in remunerãdis virtutibus studium,

dium, ſollicitos in Catholica Religione propaganda, hæreticisq; profligandis labores & conatus, auxiliarias deniq; copias, pecunias, aliaq; belli adiumẽta, ad Turcarum violentiam refrænandam atq; excindendam, nulla ætas tacebit, nullæ non loquentur literæ. Hic ergò talis & tantus Pontifex, te nuper in arce montis Vaticani, ad glorioſum Clauigeri Petri tumulum, tuis meritis penſiculatè longoq; examine ponderatis, in Senatum Apoſtolicum, Princeps orbis terrarum, conſilium adlegit, teq; Romanæ Eccleſiæ Cardinalem ampliſsimum renunciauit.

Plurimùm debet Sarmatia Clementi octauo, multa ab eo ornamẽta, dignitatis, & præſidia ſtabilitatis accepit, quam gratiam nullis officiis, nullis memoris animi monumentis referre atq; perſoluere poterit. Ille dum Cardinalis eſſet, ab vrbe in has Septẽtrionis oras arbiter & ſequeſter pacis miſsus, trãquillitatem Poloniæ reddidit, ac vicinarum Regum arma atq; animos pacauit: ille Romanus Pontifex diuino conſilio creatus, S. Hiacynthum, ſocium atq; diſcipulum S. Dominici, Diuorum cæleſtium ordinibus adſcripſit: S. Staniſlai glorioſi Martyris memoriam toto orbe, quà Sol oriens quà occidens, coli & celebrari iuſsit, ac B. Caſimiri Regii ſanguinis, ſanctimoniam diuulgauit atq; publicauit: ille auſpicatiſsimas Sigiſmundi Regis, cum Sereniſsi-

ma Anna Auſtriaca nuptias, per ampliſsimum legatum Georgium Cardinalem Radiuilum cohoneſtauit atq; confirmauit, eundemq; Illuſtriſsimum Cardinalem pòſt grauiter ægrotantem mortiq; vicinum benignè inuiſit, ac tum pietatis & beneuolẽtiæ pleniſsimis verbis, tum ampliſsimis veniæ atq; relaxationis theſauris ex infinito & immenſo Eccleſiæ ærario depromtis, recreauit atq; ſolatus eſt: ille multos noſtræ gentis homines ad honores extulit, opibus auxit, intraq; domeſtica limina, aut à cubiculo, aut à poculis, aut ab aliis officiis atq; miniſteriis, amantiſsimè fouet atq; complectitur: illi Academiæ noſtræ ſtudia ſunt cordi & curæ, eaq; per ampliſsimum Nuncium ſuum, Claudium Rangonum, Epiſcopum Regii, virum propter eximias ſuas virtutes, omni honorum faſtigio maiorem, Sereniſsimo Regi noſtro, prolixis & optimis verbis commendauit: ille deniq;, quod caput rei eſt, te hoc oſtro atq; coccino velauit, atq; exornauit. At quæ & quanta dignitas? quæ proxima Summæ poteſtati, Regum maieſtati par, non niſi aut Principum atq; Dynaſtarum aureæ ſoboli, aut diuinis & admirandis ingeniis, aut heroicis atq; præſtãtiſsimis virtutibus atq; meritis deferri ſolet. Vos Cardinales eſtis Principes mundi, Senatores terræ, Iudices orbis, ſigniferi populi, adminiſtri & adiutores Summi Pontificis:

Vos fidei præcipui defensores, Hæresum fortissimi extinctores, fidelissimi Sedis Apostolicæ vindices. In vestra tutela latēt res humanæ, in vestro præsidio acquiescunt, vestro consilio reguntur, virtute muniuntur, authoritate conseruantur. Vos tranquillitatem publicam cōstituitis, pacem inter Reges stabilitis, fluctus atq; tempestates Rerumpublicarum componitis. Vos estis seminariū Pontificum, vosq́; ius & potestatem habetis, è vestro Ordine atq; Collegio, eum eligendi, cuius munus potestate Deo proximū est, dignitate inter homines summum, administratione, nullis regionum spatijs definitum, duramēto atq; stabilitate nullis seculis interiturum, nullisq́; hostium machinis infringendum & expugnandum. Quare gaude Illustrissime Princeps, excellenti bono tuo, fruere hac sublimi felicitate: & quoties hic purpuræ fulgor oculos tuos perstrixerit; toties ad maiora atq; illustriora suscipienda, arduam atq; excelsam vim mentis excita & intende. Nunc maiori cōstantia, atq; animi robore, Religio propaganda, libertas Ecclesiæ tuēda, & Hæresum monstra profliganda: nunc acriori studio atq; industria coërcenda audacia, comprimenda iniquitas, frangendæ libidines, cupiditatesq́; refrænandæ: & qui antea de vnius Poloniæ salute atq; dignitate sollicitus eras, solùmq́; ciues tuos pietatis artibus imbuebas,

nunc de vniuerso genere mortalium bene merendi studium suscipiendum est, omniumq́; vbicũnq; locorum, incolumitati, trãquillitati religioni atq; probitati prospiciendum atq; consulendum est. Et cùm omnes plagas mundi mentis acie circumspexeris, resq́; humanas prouidentia atq; sedulitate administraueris, huc quoq; ad nos oculos tuos humanitatis plenissimos dirige atq; conuerte, hancq́; bonorum ingeniorum parentem, optimarum virtutũ nutricem, omnisq́; doctrinæ liberalis Magistram amore complectere, liberalitate orna, patrocinio tuere, eamq; in senatu, comitiis, synodis, Regi, proceribus, omnibusq́; ordinibus etiam atq; etiam diligentissimè commẽdato. Quò pluribus prosumus, & commodamus; eò maiori omnium beneuolentia digni sumus: quò minoribus stipendiis tot annos in castris Musarum militauimus; eò vberiora nos manent præmia: quò minus ocii & industriæ ad aucupandos hominum animos habemus; eò alacriùs vos magni Patroni vltrò etiam neq; exorati nos ornandos ac tuendos suscipere debetis. Nos verò insignem, & admirabilem hanc tuam in nos beneuolẽtiam atq; liberalitatem, ad omnem posteritatis memoriam, ingeniis & literis nostris propagabimus, atq; humi strati, altaribusq́; aduoluti, omnes Diuos cælestes, publicis priuatisq́; precationibus orabimus,

bimus; vt Deus immortalis, qui tuæ dignitatis inceptor & perfector est, consilia tua dirigat, actiones fortunet, valetudinem confirmet, ac crudam viridemq́; senectam impertiat, teq́; sospitem ac vigentem, lætum atq; felicem, cum sempiterna laude, immortaliq́; nominis tui gloria, Ecclesiæ Dei, Reipublicę Christianę, literis, omnibusq́; bonis, sed & Schoneo, quã diutissimè seruet, foueat atq; tueatur.

Pagina 7. *ver:* 15. *post verbum* sciendi, *addatur* causa.

[illegible]